

Mimořádná okamžitá pomoc – vážná mimořádná událost v důsledku výskytu onemocnění COVID 19 (MOP COVID-19)

S ohledem na mimořádné události, ke kterým v současné době dochází z důvodu pandemie, je nezbytné modifikovat doposud nastavenou metodiku pro hodnocení dávky MOP COVID-19 v tom smyslu, že hlavním cílem je bezodkladně a účinně pomoci těm, kteří se ocitnou v obtížné situaci. V případě, kdy osoba o dávku MOP COVID-19 požádá, bude Úřad práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) postupovat podle níže uvedeného scénáře. **Stěžejním cílem, v případě vzniku nároku na tuto dávku, je pomoci osobám postiženým pandemií.**

Vyhodnocení dávky je nezbytné vést citlivě, jako v ostatních případech spjatých s dávkami pomoci v hmotné nouzi, a s vědomím specifičnosti situace vzniklé bez vlastního zavinění žadatele nebo jeho rodiny. ÚP ČR zhodnotí každý případ objektivně podle svého nejlepšího vědomí. Je nutné si uvědomit, že tento **specifický postup bude praktikován jen ve spojitosti s pandemií COVID-19**, resp. v případech, kdy v souvislosti s touto pandemií dojde k poklesu či ztrátě příjmu.

Základní poradenství

Všem osobám, které zkontaktují ÚP ČR z důvodu, že se jim kvůli pandemii snížil příjem či o něj zcela přišly, je potřeba vysvětlit v rámci základního poradenství, že jim bude MOP COVID-19 vyhodnocena co nejdříve. Dále jim bude sděleno, že by jim mohl vzniknout nárok na opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi (i při použití podstatného poklesu příjmu), že si o tyto dávky mají požádat následující měsíc, a co vše mají k žádostem doložit, aby tyto dávky mohly být co nejrychleji vyhodnoceny a následně vyplaceny. Smyslem tohoto opatření je, aby byla uvedeným osobám poskytnuta rychlá finanční pomoc prostřednictvím MOP COVID-19 alespoň první měsíc, kdy o pomoc na ÚP ČR požádají, a mohly tak překlenout svoji tíživou situaci, do které se náhle dostaly. Současně budou formou poradenství tyto osoby směřovány k uplatnění nároku na další nepojistné sociální dávky (nebo i o pojistné dávky – např. ošetřovné). O tyto dávky si budou moci osoby případně zažádat ihned, další měsíc či po uplynutí více měsíců, s ohledem na konkretizaci dané dávky a daného případu. Pokud bude zhodnoceno, že žadateli nevznikne další měsíc nárok na opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi, je možné přiznat nárok na MOP COVID-19 i opakovaně (pokud je zjevné, že nárok na opakující se dávky nevznikne, není podmínkou pro přiznání MOP COVID-19 podání žádosti o opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi). Nárok na MOP COVID-19 může být např. přiznán po dobu, než vznikne nárok na dávky státní sociální podpory, tzn. v následujících měsících do počátku následujícího kalendářního čtvrtletí, ve kterém vznikne nárok na dávky státní sociální podpory (příspěvek na bydlení, přídavek na dítě).

Žadatele je vždy třeba jasně informovat o těchto postupech a vysvětlit mu, jaké kroky je potřeba udělat k získání nároku na další nepojistné a pojistné sociální dávky. Také je nutné žadatele informovat, že MOP COVID-19 lze poskytnout jen po určitou dobu, než budou žadatel a jeho rodina satureováni jinak. V této věci je vhodné být **v kontaktu i se sociálními pracovníky úřadů obcí v přenesené působnosti nebo**

krajských úřadů a ve spolupráci s nimi řešit situaci společných klientů a navzájem si pomáhat.

V souvislosti s nutností přehledné informovanosti klientů o jejich možnostech je zapotřebí zdůraznit, že **v žádném případě nelze nikoho od podání žádosti odrazovat**. Jen na základě podané žádosti může ÚP ČR vyhodnotit, zda nárok na dávku vznikne nebo nevznikne. ÚP ČR je povinen, jako každý správní orgán, přijímat jakékoliv žádosti, které jsou v jeho kompetenci. Z uvedeného důvodu není možné, aby zaměstnanci ÚP ČR predikovali výsledek hodnocení a žádosti nepřijímali. Klientům je potřeba poradit a co nejvhodněji pomoci, nikoliv je odrazovat.

Nemělo by se stát, že v jednom měsíci vznikne současně nárok na MOP COVID-19 a opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi poskytnuté za stejným účelem (výjimky jsou uvedeny v textu níže). Je tomu tak proto, že právě formou MOP COVID-19 může dojít k rychlejší, resp. účinnější pomoci žadateli. Za předpokladu, že by mohlo dojít k duplicitní podpoře žadatele, jak je uvedeno výše, je nezbytné žadatele na tuto skutečnost upozornit a vyzvat jej, aby o opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi požádal až od následujícího měsíce, neboť podpora formou MOP COVID-19 je možná primárně v uvedeném (prvním) měsíci. Žadateli je tímto způsobem věnována nadstandardní péče a je mu poskytnuto maximální možné poradenství tak, aby mohl využít veškeré možné způsoby dávkové podpory, jež přicházejí do úvahy.

Pokud přesto dojde k podání žádosti o dávku MOP COVID-19 a opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi ve shodném kalendářním měsíci, je třeba zohlednit, k jakým konkrétním účelům byla dávka MOP COVID-19 přiznána. Pokud se bude jednat o shodné účely jakožto u opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi, je možné postupovat za užití ustanovení § 38 odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPHN“)¹, a opakující se dávky přiznat od měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla přiznána dávka MOP COVID-19. V oznámení/rozhodnutí o přiznání opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi je nutné zmínit, že je dávka přiznána na základě § 38 odst. 3 ZPHN v souladu s § 2 odst. 2 ZPHN, protože v měsíci podání žádosti nebylo zabezpečení základních životních podmínek žadatele (společně posuzované osoby) vážně ohroženo a bylo plně zajištěno.

Dále je nezbytné, nad rámec shora uvedeného, poučit žadatele nebo i příjemce dalších dávek o tom, že paralelně při čerpání všech dávek je vždy možné požádat o dávku mimořádné okamžité pomoci také z titulu zákonem definovaných situací, např. na úhradu nákladů spojených se zájmovou a školní činností dítěte, nákladů spojených s pořízením nebo opravou předmětů dlouhodobé potřeby (lednička, pračka, postel) atd.

Postupy při hodnocení MOP COVID-19

- ✓ V souvislosti s negativními dopady pandemie COVID-19 je možné poskytnout **MOP COVID-19**. Dávku lze poskytnout žadatelům a osobám společně posuzovaným, pokud jsou postiženi z důvodu pandemie COVID-19. Jedná

¹ Dávka, na kterou vzniká nárok splněním podmínek stanovených tímto zákonem, náleží osobě od prvního dne kalendářního měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky, pokud v něm osoba zároveň splnila všechny podmínky pro přiznání nároku na dávku, jinak od prvního dne kalendářního měsíce, kdy výše uvedené podmínky splnila.

se zejména o osoby, které nemohou z důvodu uzavření provozoven vykonávat výdělečnou činnost na HPP, DPP či DPČ, nemohou z důvodu uzavření provozoven vykonávat svou podnikatelskou činnost, nemohou vykonávat svou výdělečnou činnost z důvodu péče o své dítě, a to v souvislosti s uzavřením škol, apod.

- ✓ **Na MOP COVID-19 mají nárok oprávněné osoby** (§ 5 ZPHN) pobývající na území ČR v některém z „legálních režimů“ na základě zákona o pobytu cizinců (disponující např. povolením k dlouhodobému pobytu, povolením k pobytu na základě víz – vízum nad 90 dní za účelem strpění pobytu na území). Všechny výše uvedené kategorie osob **musí mít na území ČR zároveň bydliště** (tj. sepětí s ČR).
- ✓ **Doporučuje se tolerovat** v situacích, u kterých to lze, **nesplnění podmínek podle § 3 odst. 1 ZPHN²** (nemusí se tolerovat např. podmínka aktivity, tj. evidence uchazečů o zaměstnání, žadatelé by se měli i v této situaci snažit být aktivní a alespoň se zaevidovat, pokud již nejsou v pracovním vztahu).
- ✓ **MOP COVID-19 se poskytuje na základní životní potřeby**, tj. zejména na jídlo, nájem a další náklady spojené s bydlením, ošacení (např. ošacení na zimu, zimní obuv), hygienické prostředky (včetně dezinfekce na ruce, popř. roušky), a zohledňují se další nutné výdaje, jako je např. domácí internet, poplatky za telefonní služby, hypotéka spojená s bydlením.
- ✓ **MOP COVID-19 se neposkytuje na léky, dluhy** (vyjma hypotéky spojené s bydlením, která se zohledňuje jako další nutný výdaj), **leasing, náklady spojené s podnikáním** (např. nájem provozovny a další povinné splátky) apod.
- ✓ **MOP COVID-19 se primárně neposkytuje (na totéž) příjemcům opakujících se dávek pomoci v hmotné nouzi**, protože ti již mají těmito dávkami základní životní potřeby satureovány. V odůvodněných případech může k souběhu dojít, a to, jedná-li se o úhradu nutných výdajů na náklady za provoz internetových a telefonních služeb u rodin s dětmi, pokud je nařízena distanční výuka či děti nemohou navštěvovat školu.
- ✓ **MOP COVID-19 se poskytuje jen jedna do rodiny** (hodnotí se pro nárok a výši MOP COVID-19 vždy celý okruh společně posuzovaných osob, i přesto, že někdo z okruhu nesplňuje podmínky podle § 3 ZPHN a oprávněnost podle § 5 ZPHN³).

² „Nestanoví-li tento zákon jinak, osobou v hmotné nouzi není osoba, která

a) není v pracovním nebo obdobném vztahu, popřípadě nevykonává tyto vztahy alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, popřípadě osoba, která je v pracovním nebo obdobném vztahu, ale nemá z těchto vztahů v rozhodném období příjem,“

³ Podle § 3 odst. 2 ZPHN je-li osoba osobou společně posuzovanou, posuzuje se pro účely zjištění nároku na dávku společně; k této osobě se přihlíží též při stanovení výše dávky. Za společně posuzovanou osobu podle věty první se pro účely zjištění nároku na dávku považuje též osoba, která není oprávněnou osobou.

- ✓ **Nepřihlíží se k sociálním a majetkovým poměrům** (tj. k motorovým vozidlům, nemovitostem apod.)⁴ žadatele a osob společně posuzovaných, **vyjma finančních prostředků v hotovosti** (např. na bankovním účtu).
- ✓ **U finančních prostředků v hotovosti se nepřihlíží nejméně k výši dvojnásobku životního minima žadatele a osob společně posuzovaných plus dvojnásobku jejich nákladů na bydlení⁵.** Tzn., že se sečtou částky životních minim osob společně posuzovaných a součet se vynásobí dvěma a **k této výsledné částce se přičte dvojnásobek jejich celkových nákladů na bydlení (vyjma hypotéky) a vyjde suma, ke které ÚP ČR nebude přihlížet. K částkám v hotovosti, které budou přesahovat tuto vypočítanou sumu, se pro nárok a výši MOP COVID-19 přihlížet může.** Zejména zde je však zapotřebí držet se zásady, že každý případ je třeba hodnotit individuálně. I přes shora uvedené pravidlo je tak v odůvodněných případech možné využít další správní uvážení ÚP ČR, podle kterého se nemusí přihlížet i k částce vyšší. Může se jednat např. o situace, kdy žadatel jasně prokáže, že si z důvodu pandemie COVID-19 musel narychlo půjčit finanční prostředky (na obživu, bydlení apod.), které musí vrátit. V takových případech není vyloučena aplikace § 14 odst. 2 ZPHN, kdy ÚP ČR dojde k závěru, že využití majetku nelze po osobě spravedlivě žádat.
- ✓ **K veškerým příjmům žadatele se přihlíží pouze z 50 % jejich výše⁶.**
- ✓ **ÚP ČR přihlíží jen k příjmům⁷, které byly vyplaceny v měsíci podání žádosti o MOP COVID-19.** Mezi tyto příjmy patří příjmy ze závislé činnosti, přijaté výživné, nemocenské dávky včetně ošetřovného, důchody, podpora v nezaměstnanosti a další opakující se dávky (např. rodičovský příspěvek, přídavek na dítě).
- ✓ Jelikož se MOP COVID-19 bude poskytovat i na úhradu spojenou s náklady na bydlení, je nutné přihlídnout i k příspěvku na bydlení. U OSVČ (hlavní i vedlejší činnost) se nebude přihlížet k minulému daňovému priznání a ani se **nepoužije fikce jejich příjmu.** Pro účely prohlášení příjmu OSVČ lze využít stávající tiskopis, který je na webu MPSV v sekci „formuláře“.
- ✓ Jelikož je MOP COVID-19 možné poskytnout i na nájem a další služby spojené s bydlením, je nutné od žadatele **zjistit výši skutečných nákladů na bydlení, které je povinen uhradit v měsíci podání žádosti** (záloha za elektrickou energii, záloha za plyn, nájem a jiné uznatelné náklady na bydlení). Pokud by tyto celkové náklady na bydlení byly nadměrně vysoké, je možné je posoudit individuálně

⁴ Podle § 14 ZPHN se nevyžaduje využití majetku v případech, pokud to nelze spravedlivě žádat.

⁵ Podle § 14 ZPHN se nevyžaduje využití majetku (hotové peníze) v případech, pokud to nelze spravedlivě žádat.

⁶ S ohledem na skutečnost, že v případě MOP COVID-19 se jedná o specifickou dávku, jež má reagovat na aktuální situaci žadatele a jsou hodnoceny veškeré okolnosti případu, stejně tak je důvodné přistoupit při hodnocení příjmů žadatele s určitou benevolencí. Pokud se jedná o příjmy, nebylo by za daného stavu spravedlivé striktně započítat jejich stanovenou výši. Obecně, postihne-li osobu vážná mimořádná událost, hodnotí se možnost této osoby překonat s přihlédnutím k jejím sociálním a majetkovým poměrům (§ 3 odst. odst. 4 ZPHN). K příjmové situaci žadatele a osob společně posuzovaných přihlédnuto bude, avšak mírněji, s ohledem na obtížnou životní situaci, tak aby mu byla ponechána určitá část disponibilního příjmu [§ 37 písm. b)].

⁷ Započitatelné příjmy podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

a ohraničit s ohledem na nájemné v místě obvyklé jako při stanovení odůvodněných nákladů na bydlení v rámci doplatku na bydlení.

- ✓ **Výše MOP COVID-19 se stanoví až do patnáctinásobku částky životního minima jednotlivce** (tj. až do výše 57 900 Kč), což znamená, že **může být poskytnuta i částka nižší**.
- ✓ **Konkrétně pro tuto situaci se výše MOP COVID-19 stanoví tak**, že se podle níže uvedeného vzorce sečte částka součtu životních minim osob společně posuzovaných s částkou dalších nutných výdajů a celkových nákladů na bydlení za aktuální kalendářní měsíc. Zároveň se jako další nutný výdaj zohlední rovněž hypotéka spojená s bydlením, což pomůže žadateli překonat obtížné období ve vztahu k jeho závazkům vůči bance. Od tohoto součtu se odečtou započitatelné příjmy ve výši 50 % vyplacené v aktuálním kalendářním měsíci a finanční prostředky v hotovosti⁸, které převyšují alespoň součet dvojnásobku životních minim žadatele a společně posuzovaných osob a dvojnásobku nákladů na bydlení (vyjma hypoték). Maximálně ale může být poskytnuta částka ve výši 57 900 Kč.
- ✓ Úřad práce ČR by měl mít v souvislosti s administrací dávky MOP COVID-19 ve spisové dokumentaci následující podklady (v nezbytných případech je možné i prohlášení):
 - náklady na byt:
 - nájemné (u vlastníků bytu fond oprav)
 - služby spojené s užíváním bytu, tj. zálohy za elektrickou energii, zálohy za plyn, zálohy za teplo a teplou vodu, zálohy za studenou vodu, aj.
 - náklady na telefon a internet
 - náklady na hypotéku; lze doložit výpisem z účtu za předcházející kalendářní měsíc nebo jiným věrohodným způsobem úhrady hypotéky za předcházející měsíc podání žádosti o MOP COVID-19
 - výpis z bankovního účtu za aktuální kalendářní měsíc, tj. měsíc uplatnění žádosti o MOP COVID-19⁹
 - příjem za aktuální kalendářní měsíc

Základní vzorec MOP COVID-19:

MOP COVID-19 = (ŽM rodiny + náklady na bydlení + další nutné výdaje) – (50 % příjmu + hotovost převyšující nejméně dvojnásobky životního minima a nákladů na bydlení)

⁸ Je nutné obezřetnosti ÚP ČR, aby ve finanční hotovosti nebyly duplicitně započítány příjmy vyplacené v měsíci podání žádosti o MOP.

⁹ Případně poslední výpis, který má osoba k dispozici (bude-li žádat o MOP COVID-19 na začátku měsíce, je možné vzít v potaz výpis i z předchozího kalendářního měsíce).

Příklad č. 1

Paní Věra žije s rodinou v Praze a měla několik smluv na DPP jako uklízečka v různých podnicích. O některé dohody (např. v důsledku uzavření restaurací) přišla a tím se jí snížil i měsíční příjem.

V měsíci říjnu, kdy žádá o MOP COVID-19, obdržela výplaty za měsíc září ve celkové výši (čistého) 18 000 Kč. Na bankovním účtu paní Věry je vedle tohoto příjmu částka v hotovosti 25 000 Kč. Ve stávajícím měsíci je dále rodina paní Věry nucena uhradit zálohu za telefony a internet ve výši 1 500 Kč. Dále rodina hradí hypotéku za byt ve výši 10 500 Kč.

Společně s paní Věrou žije v domácnosti její syn Pavel (10 let) a dcera Nikola (8 let). Obě děti jsou dány do péče matky, a i když je soudem stanovené výživné za obě děti dohromady ve výši 1 500 Kč, není povinným hrazeno (nebude se tedy započítávat).

Náklady na bydlení má rodina Věry v aktuálním kalendářním měsíci ve výši 6 500 Kč (3 500 Kč náklady SVJ, 2 000 Kč zálohy za elektrickou energii, 1 000 Kč záloha za plyn).

ÚP ČR posoudí:

celkovou částku životních minim společně posuzovaných osob;
další nutné výdaje včetně dalších nákladů souvisejících s bydlením (např. hypotéku);
výši nákladů na bydlení za aktuální kalendářní měsíc;
příjmy;
výši peněz v hotovosti (jen to, co je nad dvojnásobek součtu životních minim rodiny plus dvojnásobku nákladů na bydlení).

Ad1) Částka životních minim rodiny je ve výši **8 390 Kč** (3 550 Kč + 2 420 Kč + 2 420 Kč).

Ad2) Další nutné výdaje jsou ve výši **12 000 Kč** (záloha za telefony a internet ve výši 1 500 Kč a hypotéka ve výši 10 500 Kč).

Ad3) Náklady na bydlení jsou ve výši **6 500 Kč** (3 500 náklady SVJ, 2 000 Kč zálohy za elektrickou energii, 1 000 Kč záloha za plyn).

Ad4) Příjem je ve výši **9 000 Kč** (18 000 Kč se započte se pouze ze 50 %, tj. ve výši 9 000 Kč).

Ad5) Vzhledem k tomu, že součet dvojnásobku částky životních minim rodiny a dvojnásobku nákladů na bydlení ($2 \times 8\,390 + 2 \times 6\,500 = 29\,780$) je vyšší než peníze v hotovosti na bankovním účtu rodiny (25 000 Kč), **není částka 25 000 Kč započítána.**

Výše MOP COVID-19 = (8 390 Kč + 12 000 Kč + 6 500 Kč) – 9 000 Kč

Výše MOP COVID-19 = 17 890 Kč

Rodina paní Věry bude mít nárok na MOP COVID-19 ve výši 17 890 Kč. Dále má tato rodina příjem v měsíci říjnu ve výši 18 000 Kč a na bankovním účtu má rodina hotovost 25 000 Kč. **V měsíci říjnu bude mít rodina dohromady k dispozici finanční prostředky ve výši 60 890 Kč.**

Příklad č. 2

Pan Tomáš žije sám a měl několik smluv na DPP jako pomocná síla v různých podnicích. O některé tyto práce přišel. Výplatu v měsíci říjnu obdržel ve výši (čistého) 8 000 Kč.

Náklady na bydlení má pan Tomáš v měsíci říjnu ve výši 7 000 Kč (5 500 Kč náklady SVJ, 1 000 Kč zálohy za elektrickou energii, 500 Kč záloha za plyn).

Ve stávajícím měsíci je pan Tomáš nucen uhradit zálohu za telefon a internet ve výši 1 000 Kč. Dále je pan Tomáš nucen uhradit leasing na auto ve výši 3 000 Kč a hypotéku na bydlení ve výši 7 000 Kč. Na bankovním účtu má pan Tomáš vedle svého příjmu ještě částku v hotovosti 15 000 Kč.

ÚP ČR posoudí:

celkovou částku životního minima;

další nutné výdaje;

výši nákladů na bydlení za aktuální kalendářní měsíc;

příjmy;

výši peněz v hotovosti (jen to, co je nad dvojnásobek součtu životních minim rodiny plus dvojnásobku nákladů na bydlení).

Ad1) Částka životního minima pana Tomáše je ve výši 3 860 Kč.

Ad2) Další nutné výdaje jsou ve výši 8 000 Kč (záloha za telefon a internet ve výši 1 000 Kč a hypotéka na bydlení ve výši 7 000 Kč). Leasing na auto ve výši 3 000 Kč se nezapočítává.

Ad3) Náklady na bydlení jsou ve výši 7 000 Kč (5 500 Kč náklady SVJ, 1 000 Kč zálohy za elektrickou energii, 500 Kč záloha za plyn).

Ad4) Příjem je v říjnu ve výši 4 000 Kč (8 000 Kč se započte se pouze ze 50 %, tj. ve výši 4 000 Kč).

Ad5) Vzhledem k tomu, že součet dvojnásobku částky životního minima a dvojnásobku nákladů na bydlení ($2 \times 3 860 + 2 \times 7 000 = 21 720$) je vyšší než peníze v hotovosti na bankovním účtu (15 000 Kč), není částka 15 000 Kč započítána.

Výše MOP COVID-19 = (3 860 Kč + 8 000 Kč + 7 000 Kč) – 4 000 Kč

Výše MOP COVID-19 = 14 860 Kč

Pan Tomáš bude mít nárok na MOP COVID-19 ve výši 14 860 Kč. Dále má pan Tomáš v měsíci říjnu příjem ve výši 8 000 Kč a na bankovním účtu hotovost 15 000 Kč. V měsíci říjnu bude mít tedy dohromady k dispozici finanční prostředky ve výši 37 860 Kč.

Výše uvedená doporučení jsou dočasným mimořádným postupem a mohou být dále zpřesňována, případně měněna v závislosti na vývoji epidemiologické situace a opatření Vlády České republiky.